

Info om värnplik medelst horoskop

Astrologi, stjärntecken och horoskop – det möttes ungdomar födda 2005 av när Plikt- och prövningsverket skulle informera om värnplikten.

Före jul fick cirka 106 000 ungdomar födda 2005 hem ett brev från Plikt- och prövningsverket. Det senaste brevkicket präglades av astrologi och stjärntecken. Beroende på födelsedag fick man ett brev med det egna stjärntecknets logga, namn och datum samt en mening under, till exempel: ”Stenbocken. Den målinriktade, eller?”

Plikt- och prövningsverket menar att de hela tiden mål-

gruppsanpassar sin kommunikation för att ”möta ungdomar i deras vardag”.

– Anledningen till att det blev just stjärntecken den här gången, det var att utifrån olika undersökningar och trendspaningar så har vi sett att både stjärntecken och astrologi är populärt, säger Per Andersen Helseth, kommunikatör på Plikt- och prövningsverket.

Enligt SVT blev dock de intervjuade adressaterna inte inspirerade av detta försök till charmoffensiv: ”Det kändes som en reklam man får på Instagram eller Tiktok som man hoppar förbi.”

Källa SVT Nyheter, publicerat 15 februari 2023

MWT

NOTISER

Förstärkt homeopatisk effekt

Effekten hos ett homeopatiskt preparat sägs vara större, ju mindre som finns av den verksamma beståndsdelen i preparatet. Mängden av denna beståndsdelen kan också minskas genom att ta så liten dos som möjligt av preparatet. För maximal effekt rekommenderas därför minsta möjliga dos, vilken nu den kan vara.

SOH

Gummigodis får inte vaginan att smaka ananas

I notiserna till Folkvett nummer 2022:3-4 kunde vi läsa om hur influeraren Kim Kardashian enligt internetfolklore rekommenderat sina till dags dato 347 miljoner Instagramföljare allsköns udda blodsutgjutande skönhetskurer. Vem hade kunnat ana att en annan Kardashian-influerares skulle rekommendera tivelaktiga

procedurer? Troligen de flesta läsare av *Folkvett*.

Den här gången är det Kourtney Kardashian – med endast 214 miljoner Instagramföljare – som introducerat en produkt på marknaden för kvinnor. Det handlar om en serie gummivitamin-tabletter med namnet Lemme (engelsk slang för “let me”) som ska hjälpa en med i princip allt. Att sova (Lemme Sleep), att fokusera (Lemme Focus), att hitta kärleken (Lemme Fall in Love) och så vidare. Den produkt som gynekologer på sistone reagerat på är Lemme Purr som påstår att en variant av gummigodiset är extra bra för det kvinnliga könsorganet. En reklamvideo, full av föga diskreta referenser till det kvinnliga könsorganet i form av ett gäng katter som går i cirklar runt Kourtney, menar att, med hjälp av C-vitamin, ananas och probiotika ska det kvinnliga könsorganet inte bara må bättre (oklart från vilket tillstånd), utan det kommer även smaka lite sött av ananas.

Idén om att något som förtärs, som inte är ett med-

NOTISER

icinskt preparat för att behandla till exempel en svampinfektion, på något sätt skulle påverka pH-balansen i de delikata kroppsdelarna eller ändra doften på densamma till någon form av efterrätt är naturligtvis befängd.

En docent på Karolinska institutet med inriktning på bakteriefloran i vaginan, Ina Schuppe Koistinen, var vänlig nog att adressera den udda frågan för *Expressens* hälsa-sektion den 24 februari 2023 och konstaterade:

“Denna godis-vitamintablett smakar ananas, men den påverkar inte vaginan. Det finns ingen genväg som gör

att smaken går direkt från munnen och hamnar i underlivet.”

LK

“Alternativ” luftrenare smutsar ned luften

I Konsumentverkets tidning Råd och Rön nummer 2/2023 redovisas test av 21 luftrenare med mycket varierande resultat. Många hade god kapacitet, men ett par av dem släpper ut ozon. Aneta Wierzbicka, docent i aerosolteknologi vid Lunds universitet: ”Ozon oxiderar allt, sätter i

NOTISER

gång kemiska reaktioner och gör många kemikalier ännu mer irriterande. Sådana här maskiner som släpper ut ozon borde inte få säljas fritt, bara professionella borde få använda dem under strängt kontrollerade förhållanden.”

I testet ingår även ”alternativa” luftrenare, som enligt marknadsföringen renar eller fräschar upp luften. De får högsta betyg när det gäller ljud eftersom de inte låter alls till skillnad från alla andra modeller.

Pandoos påsar med aktivt kol beskrivs kunna ”filtrera obehagliga lukter, bakterier,

allergener och föroreningar från andningsluften och helt utan kemi, batterier, oljor eller dofter”.

Philips UV-C är en lampa med ultraviolett ljus som ska ”desinficera den förbipasserande luften” medan Maison Bergers doftlampa ska ”sprida doft samtidigt som den renar luften”.

Testet visar att ingen av dessa produkter har någon som helst effekt på halten av partiklar och gaser i luften, förutom Maison Bergers doftlampa som tvärtom ökar halten av flyktiga gaser och alltså gör luften sämre.

NOTISER

I artikeln framgår att använda en bra köksfläkt vid matlagning är viktigare än luftrenare, matlagning står för en stor del av luftföroreningarna inomhus. Korsdrag fungerar också ganska bra.

MWT

Studie bekräftar fördom om att briter upplevs som mer sofistikerade än amerikaner

Fördomen om att amerikaner låter självsäkra men karisma-

tiska, medan briter låter torra men sofistikerade, är knappast okänd. Men hur förhåller det sig egentligen vid en närstudie av ett vanligt konversationsord?

Galina B. Bolden, professor i kommunikation på Ruthers University i New Jersey, titlade nyligen på detta tillsammans med sitt team. De valde att analysera ett specifikt ord som ofta förekommer i dialog – en så kallad dialogpartikel. Med konversationsanalys som metod kunde de komma fram till en tydlig skillnad mellan hur amerikansk och brittisk engelska uppfattas.

NOTISER

Dialogpartikeln de valde var ordet “right” – som i “okej”, “jag förstår”, “eller hur” eller “aha”. Slutsatsen de drog var att när amerikaner använder ordet “right” som respons vid tilltal så uppfattas det som att de redan känner till vad som har sagts samt uttrycker en upplevd kunnighet inom ämnet. Däremot, när en britt använder samma “right” som respons så upplevs de visa en öppen nyfikenhet för ny information och dess relevans i sammanhanget.

När *IFL Science* rapporterade om studien den 10 mars 2023 påminde de sig om ett välkänt citat från Oscar Wilde: “Nu för tiden har vi egentligen allt gemensamt med USA, förutom språket förstås.”

The Journal of Pragmatics,
vol. 205, feb. 2023, s. 78-91

LK

European Skeptics Congress återkommer 2024

Den skeptiska paraplyorganisationen ECSO (European Council of Skeptical Organisations) anordnar vartannat år kongressen ESC (European Skeptics Congress). Senast hölls ESC i Wien 9–11 september 2022 och flera medlemmar från VoF var på plats. Philippe Longchamps (VoF Skåne) samt Pontus Bäckman (VoF:s ordförande) talade och deltog i paneler. Pontus Bäckman omvaldes som ledamot till ECSO:s styrelse i det ordinarie medlemsmöte som hölls i samband med kongressen.

Tid och plats för nästa ESC blir i Lyon i Frankrike. Tiden är satt till i början av maj 2024 och förberedelser är redan i gång. Arrangemanget genomförs denna gång i samarbete med de franska skeptikerorganisationerna AFIS och Observatoire Zététique. Mer information kommer så småningom att publiceras på ECSO:s hemsida, ecso.org.

PB

NOTISER

Mängden mikroplaster i världshaven har ökat 34 gånger sedan 2014

Det var nästan tio år sedan en övergripande uppskattning av mängden av mikroplaster i världshaven gjordes. 2014 uppskattades mängden till fem biljoner (en miljon miljoner) plastpartiklar. Nyligen presenterade Stockholm Resilience Center vid Stockholms universitet resultatet av en ny mätning där det nuvarande antalet plastpartiklar i världshaven uppskattades till 170 biljoner.

Studien genomfördes i samarbete med 5 Gyres Institute i Kalifornien och utvärderade mängden plast i haven mellan åren 1979 och 2019. Studiens huvudförfattare Marcus Eriksen menar att dagens åtgärder för att rensa haven från plast är lönlösa så länge vi har en fortsatt exponentiell ökning av plastproduktionen.

*Stockholms universitet,
9 mars 2023*

LK

NOTISER

Podcasttips - Richard Wiseman's On Your Mind

Richard Wiseman är en brittisk psykolog och vetenskapskommunikatör. Han är invald medlem i CSI (Committee for Skeptical Inquiry) och har skrivit flera populärvetenskapliga böcker. Wiseman är känd för sin humoristiska och udda forskning, som till exempel om vissa människor har mer tur än andra (det har de), vad en plånbok bör innehålla för att ha störst chans att returneras om man tappar bort den (en bild på en bebis), eller vilket som är världens roligaste skämt (två jägare är

ute på jakt när den ene ... nej, vi drar inte den här).

Tillsammans med vetenskapsjournalisten Marnie Chesterton har Wiseman nu startat en podcast som heter "Richard Wiseman's On Your Mind". I den kan man på ett underhållande sätt få ta del av Wisemans forskningsresultat vad gäller till exempel sömn, skratt, lögn, spöken eller hur man bäst övertygar någon om något. Mycket underhållande och lärorik! Podcasten (som är på engelska) finns tillgänglig överallt där man lyssnar på podcasts, eller kan laddas ner på <https://linktr.ee/richardwisemanonyourmind>

PB

NOTISER

Skogsdöd medelst snytbagge kan botas med aska

För den som intresserar sig för Sveriges skogsbruk är det ingen nyhet att snytbaggar ställer till med stora problem för landets skogsbrukare. De gnager bort barken runt trädstammarna vilket gör att träden dör. Den ekonomiska förlusten uppskattas till flera hundra miljoner kronor per år.

En studie från Energi-forsk (ett företag som driver och samordnar kunskap och forskning om energi) har kommit till den intressanta slutsatsen att återföring av aska till skogen kan bromsa

angreppen från snytbaggen. De menar att askans höga halt av kisel (10-20%) stimulerar tillväxten i skogen eftersom växter behöver ämnet för att frodas. De blir då mindre känsliga för angrepp av snytbaggar. Kisel är förvisso det näst vanligaste grundämnet i jorden, men den största mängden är bunden till mineraler som vittrar långsamt och därför inte lätt tas upp av växter.

*Stockholms universitet, 10
mars 2023*

LK

NOTISER

Pseudovetenskap finns även utanför Sveriges gränser

En ny undersökning från 2023, genomförd av folkvettredaktionen – där ett kvantitativt urval bestående av redaktionen själv tillfrågats om dess generella uppfattning av världsläget – visar att pseudovetenskap inte endast verkar existera innanför Sveriges gränser. Vissa av de tillfrågade ansåg till och med att pseudovetenskap är ett globalt problem, även om vissa avarter upplevs vara mer koncentrerade till vissa geografiska och kulturella regioner.

Detta må vara ett dystert utgångsläge, men det finns hopp hos våra resglada medlemmar och de 20–30 utlandssvenskar som prenumererar på *Folkvett*. Ser ni några exempel på pseudovetenskap eller kvacksalveri som är extra frekvent där just ni befinner er? Låt VoF veta genom att skicka ett mejl till pseudotipset@vof.se.

Nota bene: Alla med tips om pseudovetenskap eller kvacksalveri är varmt välkomna att höra av sig till ovanstående mejladress.

LK

Found one in the wild: en voffare på vespa i Hua Hin, Thailand.

Foto: Lotten Kalenius

